

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra asijských studií

Úvod do problematiky korejských válečných „utěšitelk“

Introduction to Korean military "comfort women" issue

Bakalářská diplomová práce

Zuzana Řehořovská

Vedoucí práce: Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.

Olomouc 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené bibliografické a elektronické zdroje.

V Olomouci dne 5. května 2020

.....

podpis

Poděkování

Děkuji Mgr. Blance Ferklové, PhD, za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní této bakalářské diplomové práce poskytla. Děkuji také rodině za podporu, Bc. Kláře Pavelkové za rady a Bc. Danielu Knápkovi za korekturu.

ANOTACE

Typ závěrečné práce: bakalářská

Název práce: Úvod do problematiky korejských válečných „utěšitelek“

Název práce v AJ: Introduction to Korean military „comfort women“ issue

Vysoká škola, fakulta, ústav: Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

Autor práce: Řehořovská Zuzana

Vedoucí práce: Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.

Rozsah: 40 str. (71 875 znaků)

Počet zdrojů: 38

Abstrakt v ČJ.:

Tato bakalářská diplomová práce se zabývá tematikou korejských sexuálních otrokyň, známých pod eufemismem „comfort women“, v českém překladu „utěšitelek“. Tyto ženy byly využívány japonskou armádou v letech 1932 až 1945 jako prostředek k předcházení znásilňování civilního obyvatelstva na okupovaných územích a prevenci šíření pohlavně přenosných onemocnění mezi vojáky. První část práce se zabývá historickými jevy, které formovaly japonsko-korejské vztahy na konci 19. a na začátku 20. století, a dává tak náhled na důvody, proč převážná většina „utěšitelek“ byla rekrutována z Koreje. Ve druhé části se zpracovává téma formování „utěšitelských stanic“, principy jejich fungování a také obsahuje popis osudu „utěšitelek“, včetně rozboru vybraných svědectví a představení některých z bývalých korejských „utěšitelek“. Třetí část se zabývá spory, které se s tematikou „utěšitelek“ pojí a promítají se i v současnosti do japonsko-korejských vztahů. Na závěr jsou představeny korejské filmové počiny, které alespoň zčásti představují tuto problematiku širší veřejnosti.

Abstrakt v AJ:

This bachelor thesis deals with the topic of Korean sex slaves, known under the euphemism “comfort women”. These women were used by the Japanese military during military conflicts between the years 1932 and 1945 as a means of preventing rapes of civilian population in the occupied territories and to prevent a possible spread of sexually transmitted diseases among soldiers. The first part of this thesis deals with the historical background that shaped Japanese-Korean relations at the end of the 19th and the beginning of the 20th century and gives an insight into the reasons why the vast majority of “comfort women” were recruited from Korea. The second part of this thesis deals with the formation of “comfort stations” and the principles of their operation and also contains a description of the fate of these “comfort women”, including an analysis of selected testimonies and an introduction of some of the former Korean “comfort women”. The third part deals with disputes that are related to the topic of “comfort women” and still disrupt current relations between Japan and Republic of Korea. At the end of the thesis some movies from South Korean production are presented.

Klíčová slova v ČJ: korejské „utěšitelky“, japonsko-korejské vztahy, japonská okupace, druhá světová válka ve Východní Asii, „utěšitelské stanice“, Nankingský masakr, druhá čínsko-japonská válka, svědectví „utěšitelů“, sochy míru, socha „utěšitelů“, poválečné spory, japonské učebnice, poválečné reparace

Klíčová slova v AJ: Korean “comfort women”, Japanese-Korean relationships, Japanese occupation, Second World War in East Asia, “comfort stations”, Rape of Nanjing, Second Chinese-Japanese War, “comfort women” testimonies, statues of peace, “comfort woman” statue, post-war disputes, Japanese textbooks, post-war reparations

Obsah

Úvod.....	7
1 Historické pozadí japonsko-korejského sousedství	8
1.1 Japonské legendy.....	8
1.2 Imdžinské války (1592–1598).....	10
1.3 Události předcházející Japonské anexi Koreje (2. pol. 19. stol.).....	11
1.4 Japonský protektorát nad Korejím (1905–1910).....	13
1.5 Okupační období (1910–1945).....	13
1.6 Konec okupačního období	14
2 Vznik „utěšitelských stanic“ a „ženy utěšitelky“	16
2.1 Nankingský masakr a vznik „utěšitelských stanic“	16
2.2 Provoz „utěšitelských stanic“	17
2.3 Korejské „utěšitelky“	18
2.4 Rozbor výpovědí.....	21
3 Poválečné spory mezi Japonskem a Koreou spojené s „utěšitelkami“	26
3.1 Omluva a odškodnění „utěšitelky“	26
3.2 Socha „utěšitelky“	29
3.3 Japonské učebnice	30
4 Korejská filmová tvorba	32
4.1 I Can Speak (아이 캔 스피크; 2017)	32
4.2 Snowy Road (눈길; 2015).....	32
4.3 For Her (소녀 이야기; 2011)	32
Závěr.....	34
Seznam zdrojů.....	36

Úvod

Anglický pojem „comfort women“, který v češtině nemá ustálený ekvivalent, ale nejčastěji se překládá jako „ženy utěšitelky“ či jen „utěšitelky“, označuje sexuální otrokyně, které proti své vůli za 2. světové války doprovázely japonské vojenské jednotky. Ve své práci pro ně budu používat označení „utěšitelky“. Původní název vychází z eufemismu užívaného v Japonsku, „ianfu“ (慰安婦), v korejštině se pak jedná o jeho obdobu „üanbu“ (위안부), doslova žena útěchy.

V následujících kapitolách se budu zabývat historickým pozadím japonsko-korejských vztahů, které ovlivnilo vznik „utěšitelských stanic“, svědectvími korejských „utěšitelek“ a spory mezi Japonskem a Koreou, které se s tematikou těchto „utěšitelek“ pojí. Na závěr zmíním i některé filmy zabývající se osudy „utěšitelek“.

Cílem mé práce je seznámit běžného českého čtenáře s problematikou „utěšitelských stanic“, neboť toto téma nebývá při běžné výuce dějin na školách příliš rozebíráno. Zaměřuji se přitom na „utěšitelky“ z Korejského poloostrova. Vzhledem k tomu, že jedním z cílů udržitelného rozvoje OSN (známé pod zkratkou SDGs), stanovených do roku 2030, je i zajištění rovnosti mužů a žen,¹ se domnívám, že problematika sexuálního otroctví v ozbrojených konfliktech je velmi aktuální a k prevenci tohoto zločinu je nejvhodnějším způsobem osvěta na základě již zaznamenaných případů.

K přepisu korejských slov používám pravidla oficiální české vědecké transkripce, ovšem v případě slov, která obsahují kombinaci znaků *si* (시), se od oficiální transkripce odkláním a přizpůsobuji ji skutečné výslovnosti (ši). Vzhledem ke své nedostatečné znalosti japonského jazyka neuvádím k japonským jménům a názvům přepis ve znacích. Přímé citace z videozáznamů z rozhovorů s „utěšitelkami“ označuji kurzívou. U přepisů jmen se řídím zvyklostmi dané země, v případě japonských a korejských jmen tedy píši rodové jméno před jménem osobním. Pod pojmy „Korea“ a „Korejci“ mám po roce 1948 na mysli obyvatele Korejské republiky, přestože se „utěšitelky“ nacházejí i mezi obyvatelkami Korejské lidově demokratické republiky. Kvůli uzavřenosti severokorejského režimu je však získávání informací o těchto ženách obtížné a jednání KLDK a Japonska o kompenzacích ještě více komplikovaná.

---

¹ Konkrétně se jedná o bod 5-2 Eliminace všech forem násilí na ženách.

1 Historické pozadí japonsko-korejského sousedství

Zásadním obdobím, ve kterém můžeme vystopovat kořeny některých neshod, vznikajících i v dnešních dnech mezi Japonskem a Koreou, bylo období Japonské okupace Koreje v letech 1910 až 1945. V tomto období se událo mnoho křivd, mezi nimiž se objevuje i problematika tzv. korejských „utěšitelů“², kterou se budeme v následujících kapitolách podrobněji zabývat. Pro lepší porozumění celé situace je třeba vzít v potaz kulturní odlišnosti Japonců a Korejců oproti národům Západním, ale hlavně vůči sobě navzájem. K pochopení vztahu Japonska a Koreje nám pomůže především znalost společného historického vývoje těchto dvou zemí. V této kapitole bude nejprve nastíněno historické pozadí a konflikty, které japonsko-korejské sousedství v průběhu dějin provázely.

1.1 Japonské legendy

Japonsko během protektorátu a okupace Koreje³ vyvíjelo snahu o vytvoření teorií, které by potvrzovaly jeho přirozený nárok v Koreji vládnout. Jednalo se především o teorie sdílení historických kořenů či původní vlády japonských panovníků na Korejském poloostrově.⁴

V japonských kronikách Kodžiki (rok 712) a Nihon šoki (rok 720) se píše, že na počátku 3. století n. l.⁵ promluvila k japonské císařovně Džingú bohyně Amaterasu, společně s bohy Mořského, Podmořského a Námořního ducha.⁶ Ti ji vyzvali k výpravě na západ: „Daleko na západě leží země, jež oplývá zlatem, stříbrem a drahými kameny až přechází zrak. Tuto zemi klademe nyní do vašich rukou.“ (*Kodžiki 2012, str. 205*)

Na základě interpretace japonské propagandy konce 19. století byla onou zemí na západě míněna Korea a tímto způsobem ji bohové přislíbili císaři Čúai⁷, manželu

---

² Pojem je podrobně vysvětlen v kapitole 2.4.

³ Japonský protektorát Koreje (1905–1910), Japonská okupace (1910–1945).

⁴ Janoš (2007), str. 130.

⁵ Japonská éra Jajoi (300 př. n. l. – 300 n. l.).

⁶ V Japonsku je nejrozšířenějším náboženstvím šintoismus, který se pojí s japonskou mytologií i s japonskou císařskou rodinnou. V tomto náboženství se vyskytuje mnoho bůžků – *kami*, dohledem nad těmito bůžky je pověřena bohyně Slunce Amaterasu.

⁷ Japonský císař Čúai (podle tradičního výkladu žil v letech 149–200 n. l.) byl 14. japonským panovníkem. Po jeho smrti se ujala vlády jeho manželka, císařovna Džingú (201–269 n. l. dle tradičního výkladu). Společně měli syna Ójina, který čekal v císařovnině lůnu po tři roky, až do konce jejího válečného tažení a až poté se narodil.

císařovny Džingú.⁸ Ten ale manželce a bohům neuvěřil a tvrdil, že na západě je jen široširé moře. Tím nahněval bohy, kteří jej zabili. Džingú se pak sama vydala v čele vojsk do tehdejších království Silla (신라) a Päkče (백제)⁹ a králové této říše se stali císařovninými poddanými.¹⁰

Vzhledem k tomu, že byly státy na Korejském poloostrově v dané době vyspělejší než Japonsko, nezdá se bezvýhradné poddanství korejských králů k japonské císařovně pravděpodobné, což bylo později uznáno i některými japonskými historiky a pravděpodobné období vlády císařovny Džingú jimi bylo odhadnuto na 4. století.¹¹

V době před japonskou anexí Koreje však byla role císařovny Džingú vnímána jako natolik významná, že byla její podobizna tištěna i na japonské bankovky.¹²

„Velká část Japonců je dodnes přesvědčena o tom, že před počátkem historické éry ovládalo Japonsko po dobu několika staletí část Koreje. A právě odtud Japonci čerpají značný díl pocitu nadřazenosti nad Korejci.“ (*Janoš, 2007, str. 44*) Korejcům je tato legenda, která byla využívána v japonské propagandě a která se dodnes objevuje v japonských učebnicích, trnem v oku.¹³

Další legendou, sahající tentokrát k samotnému počátku obou národů, je legenda o bohyni Slunce Amaterasu a jejím bratru Susanoovi, bohu moře a bouře. Amaterasu byla pověřena vládnutím a dohledem nad ostatními bohy a její bratr Susanoo podle japonské mytologie sestoupil na Zem. V tomto směru je důležité uvědomit si, že japonská dynastie císařů je považována za přímé potomky Amaterasu a díky tomu v Japonsku vládne bez přerušení už po 126 generací. V průběhu dějin byla však skutečná moc císařské rodiny spíše symbolická. „Když koncem 19. století začali japonští historici rozvíjet teorie o tom, že Korejci a Japonci jsou rasově příbuzné národy, které mají společnou minulost, pokusili se na jejich podporu využít i starých mýtů. Když byl totiž Susanoo poslán do pozemského světa, sestoupil s ním na zem i jeden z jeho synů jménem Itakeru. A ten se podle Nihon šoki stal vládcem v říši Širagi (= korejsky Silla) na Korejském poloostrově.“ (*Janoš, 2007, str. 36*)

---

⁸ Janoš (2007), str. 130.

⁹ Silla a Päkče jsou korejská království v období Tří království (1. st. př. n. l. do 7. st. n. l.).

¹⁰ Janoš, 2007, str. 43-44.

¹¹ Japanese Archaeology, 2009 [cit. 01. 05. 2020].

¹² The British Museum, 2009, [cit. 29. 04. 2020]

¹³ Janoš, 2007, str. 44.

1.2 Imdžinské války (1592–1598)

Pro Korejce byly jedním z nejdůležitějších válečných konfliktů na jejich území, kromě korejské války, válečné výpravy japonského vojévůdce Hidejoši Tojotomiho¹⁴, známé jako Imdžinské války¹⁵. Zejména kvůli jejich interpretaci v japonských učebnicích jsou proto i v současnosti předmětem diskuse.

„Diametrálně odlišný přístup dnešních Japonců a Korejců k událostem za korejského tažení je jedním z neuralgických bodů v současných vztazích mezi oběma zeměmi. Stal se také jedním z centrálních témat sporů o japonské učebnice na podzim roku 2001. Korejci tehdy rozhořčeně protestovali proti tomu, že japonské děti se dosud stále učí, že Hidejoši byl velký japonský hrdina a zcela se jim zamlčuje fakt, že Japonsko tehdy napadlo Koreu, zpusťovalo celou zemi a přineslo nesmírné utrpení jejímu lidu.“ (*Janoš, 2007, str. 89*)

Hidejoši Tojotomi po letech bojů dokázal sjednotit Japonsko pod svou vládou a v roce 1592 se vydal rozšířit japonské území i za moře. „Své ambiciózní plány zahájil invazí do Koreje, která ale měla být jen nástupišťem pro další expanzi do mingské¹⁶ Číny, což Hidejoši také dokázal, když žádal na korejském králi volný průchod svých vojsk přes Koreu.“ (*Eckert et al., 1990, str. 107*)

Ačkoliv byl plán expanze podporován většinou japonských knížecích rodů, byly i rody, které chtěly tažení na kontinent zabránit. Zájem na obchodu s Koreou měl rod Só, který proto i zajistil, že za Hidejošim přijela delegace korejského krále. Hidejoši ale o jednání příliš nestál a požadoval pouze podporu svých válečných plánů a zmíněnou možnost průchodu svých vojsk do Číny, což korejský král, který chtěl zachovat vůči Mingům loajalitu, odmítl.¹⁷

Japonská vojska při invazi v Koreji slavila z počátku velké úspěchy a obsadila téměř celou zemi. Korejský královský dvůr místo toho, aby se ujal organizace domácí

---

¹⁴ Tojotomi Hidejoši (1536–1598) měl poddanský původ, ale skrze úspěchy ve válkách v období Senkoku se mu podařilo vypracovat až na post nejmocnějšího státníka v zemi. Vládl v letech 1585–1598.

¹⁵ Název války vychází z korejského označení pro rok 1592, které kombinuje název 1 z 5 živlů a zvířete z čínského horoskopu. V Japonsku se toto období nazývá Azuči Momojama.

¹⁶ Dynastie Ming vládla v Číně v období od roku 1368 do roku 1644. Vláda této dynastie se vyznačovala velkým kulturním a hospodářským rozvojem Číny.

¹⁷ Janoš, 2007, str. 43–44.

obranu, uprchl ze Söulu (서울) a to až k Ůidžu (의주), městu u řeky Jalu¹⁸. V této kritické situaci sehrál důležitou roli korejský admirál I Sun Šin (이순신; 1545–1598), který za pomoci svých „želvích lodí“¹⁹ devastoval japonské flotily a zabraňoval tak dalšímu vylodování japonských sil na Korejském poloostrově.²⁰

Pod vlivem postupného nárůstu porážek japonských vojsk na korejském poloostrově, spojených s nemožností dalšího přísunu vojáků z Japonska, zahájil Hidejoši mírová jednání. Ta ovšem neuspěla, a v roce 1597 začala druhá vlna invaze do Koreje. Tentokrát však byla Korea lépe připravena a japonská vojska se v roce 1598 po Hidejošihovi smrti z Koreje zcela stáhla.

Během bojů se značně snížil počet obyvatel Koreje, byly zničeny registry půdy a obyvatelstva a značné byly i kulturní ztráty (shořel chrám Pulguksa²¹ i palác Kjöngbökkung²¹ v Söulu, společně s dalšími historickými archívy). „Na žádost Japonska navázala Korea v roce 1609 s tokugawským šögunátem²² přátelské vztahy, nicméně nepřátelství Korejců vůči Japoncům zůstalo živé ještě dlouho poté.“ (Eckert et al., 1990, str. 111-112)

Naopak korejské království Korjo (고려) se účastnilo válečných výprav proti Japonsku o několik století dříve, v letech 1274 a 1281, když bylo pod vládou mongolského císaře Číny – Kublajchána²³. Válečné lodě této výpravy ale ztroskotaly ještě před tím, než se v Japonsku mohly vylodit a napáchat výrazné škody, a to díky tajfunům v Japonsku známým jako „kamikaze“²⁴.

1.3 Události předcházející Japonské anexi Koreje (2. pol. 19. stol.)

Jak vyplývá z událostí popsaných dříve, Korejský poloostrov byl v průběhu historie často místem střetu mocenských a územních zájmů Japonska a Číny. „Špatné

¹⁸ Řeka Jalu protéká na hranicích Severní Koreje a Číny. Pro tuto řeku se používá i korejského názvu Amnokkang (압록강), ale ten není mimo Koreu příliš rozšířený.

¹⁹ Želví lodě byly válečné lodě s pancéřovanou palubou. Své pojmenování získaly podle svého tvaru, kterým připomínaly želvu a díky kterému měly výbornou obranu. O jejich používání během Imdžinských válek se zasadil admirál I Sun Šin.

²⁰ Eckert et al., 1990, str. 110.

²¹ Korejský přepis těchto názvů je: chrám Pulguksa (불국사) a palác Kjöngbökkung (경복궁).

²² Tokugawský šögunát je období od jmenování Iejasua Tokugawy šögunem (r. 1603) do smrti Jošinobu Tokugawy (r. 1867) a revoluci Meidži.

²³ Kublajchán (1215–1294) byl vládce mongolské říše, který se v roce 1271 stal zakladatelem dynastie Jüan, která vládla v Číně až do roku 1368.

²⁴ Kamikaze, doslovně znamenající „božský vítr“, byl později inspirací k pojmenování japonských sebevražedných letců ve druhé světové válce.

korejsko-japonské vztahy se navíc ještě více prohloubily v souvislosti s japonskou restaurací Meidži²⁵ a snahou vyrovnat se Západním mocnostem a s tím souvisejícím pocitem nadřazenosti Japonska vůči ostatním asijským státům.“ (*Křištofová, 2018, str. 8*)

Samotné anexi Koreje Japonskem předcházelo několik rozhodujících událostí. Jednou z nich bylo podepsání nerovnoprávné smlouvy²⁶ mezi Japonskem a Koreou. Japonsko v roce 1875 vyslalo do korejských vod svou loď Unjo (운요호), která měla za cíl vyprovokovat korejskou obranu posádku k útoku. To se jí podařilo a následně si díky tomu Japonsko vymohlo na Koreji odškodnění ve formě podepsání Kanghwaské smlouvy (강화도 조약), otevírající korejské přístavy a stanovující výsadní postavení Japonska v korejských vodách. „Ačkoliv Kanghwaská smlouva dláždila Japonsku cestu v jeho politických, ekonomických a vojenských cílech na asijském kontinentě, měla zároveň historický význam i pro Koreu. Přivedla zemi poprvé na mezinárodní scénu a otevřela ji ostatnímu světu.“ (*Eckert et al., 1990, str.148*)

Po podepsání Kanghwaské smlouvy Japonska s Koreou se kromě japonským lodím korejské přístavy otevřely i obchodu se Západními zeměmi a korejský král Kodžong (고종; 1852–1919) započal s reformami směřujícími k přijímání pokrokových myšlenek ze Západu. Proti těmto reformám však začalo v Koreji vystupovat náboženské hnutí *Tonghak* (동학). „To bylo založeno na myšlence, že Západ šíří svoji sílu prostřednictvím katolicismu, proto zde mělo jako protiváha působit *Tonghak* (Východní učení), jež podporovalo myšlenku nezávislosti, rovnostářské společnosti a protizápadního smýšlení.“ (*Křištofová, 2018, str. 25*).

Král Kodžong požádal Čínu o pomoc s potlačením tohoto hnutí, načež Japonsko reagovalo vysláním i svých vojenských sil, a to na základě dříve uzavřené úmluvy mezi Japonskem a Čínou o společném působení v regionu. „Tímto krokem [Japonsko] neúměrně zvýšilo napětí s Čínou, která si politicky nemohla dovolit couvnout, a [...]

---

²⁵ Reformy Meidži začaly v roce 1867 a jejich cílem byla přeměna feudálního Japonska v moderní a industrializovaný stát podle vzoru Západních států. Reformy Meidži trvaly do roku 1912 a mimo jiné se pojí se zánikem společenské třídy samurajů a vysokou mírou industrializace.

²⁶ Nerovnoprávné smlouvy jsou smlouvy uzavřené mezi Japonskem a evropskými státy a USA od roku 1854, které ukončily období japonské izolace a zahájily obchodní výměnu se Západními státy. Pro Japonsko byly velmi nevýhodné, protože zajišťovaly Západním státům výsadní postavení. S nastolením nového způsobu vlády, které s podepsáním smluv souviselo, panovalo v Japonsku napětí a nepokoje. Tyto smlouvy byly změněny až v roce 1894.

došlo k ozbrojenému střetu²⁷, prakticky vyprovokovanému Japonskem.“ (*Labus, 2009, str. 86*) Tento střet Japonsko navzdory všeobecnému očekávání s pomocí moderních zbraní vyhrálo.

Anexi Koreje předcházela i další vojenský střet, kterým byla válka Japonska s Ruskem.²⁸ V Číně se v době před rusko-japonskou válkou zformovalo proticizinecké povstání,²⁹ přičemž po jeho potlačení ruské ambice v Mandžusku vyvrcholily. „Ruské jednotky po potlačení povstání prakticky okupovaly Mandžusko a navíc hrozilo, že Rusko získá pomocí Transsibiřské magistrály [...] neotřesitelné postavení na Dálném Východě.“ (*Labus, 2009, str. 87-88*) Přestože Japonsko válku s Ruskem vyhrálo, kvůli vleklým bojům se tím ekonomicky vyčerpalo a řešení této krize se rozhodlo hledat na Korejském poloostrově.

1.4 Japonský protektorát nad Korejí (1905–1910)

V roce 1905 si Japonsko na korejských zástupcích vynutilo přijetí protektorátní smlouvy.³⁰ V následujících letech se král Kodžong pokoušel získat pomoc a uznání neplatnosti vynucené protektorátní smlouvy od Západních mocností, které ovšem odmítaly s korejskými zástupci jednat, protože na základě protektorátní smlouvy neměli korejští vyslanci pravomoc diplomaticky vyjednávat. O 5 let později již byla sepsána plná anekční smlouva a započalo následných 35 let okupace Koreje.

1.5 Okupační období (1910–1945)

Během období okupace Korea pokračovala v modernizaci a přibližování se úrovni Západních zemí, nyní ale pod vedením Japonska. Jedním z prvních kroků, které byly po anexi podniknuty, byl zákaz publikace korejských novin. Dalším krokem bylo pálení knih korejských i některých zahraničních autorů, které by mohly šířit myšlenku svobodného státu. Korejci také museli začít přijímat nová japonská jména.

Naproti tomu je nutno uznat, že japonská vláda značně přispěla k modernizaci Koreje. Za její správy vznikly základy vzdělávacího, ekonomického i vládního systému

---

²⁷ První čínsko-japonská válka (sino-japonská válka) se odehrávala v letech 1894 až 1895.

²⁸ Rusko-japonská válka (1904–1905), válečný konflikt o nadvládu nad Mandžuskem.

²⁹ Boxerské povstání (1899–1901) byl akt ozbrojeného odporu v Číně vůči narůstajícímu vlivu Západních států na čínskou politiku a ekonomiku.

³⁰ Smlouva nebyla stvrzena králem, jak bylo v tehdejší době požadováno, ale pouze pod nátlakem předsedou a členy korejské vlády.

v Koreji, přestože vzdělávání korejského obyvatelstva sloužilo především k výchově kvalifikované pracovní síly.³¹

„Vzdělávací systém byl oddělený pro Korejce a Japonce a pro korejské děti byl jednoznačně diskriminační. Korejské základní školy byly čtyřleté, vyšší vzdělávací instituce čtyřleté pro chlapce a tříleté pro dívky. Bylo taktéž možné získat praktické vědomosti na dvou až tříletých učilištích. Japonské základní školy byly šestileté a vyšší vzdělávací instituce pro chlapce pětileté a pro dívky čtyřleté.“³²

Diskriminační bylo i pracovní prostředí, ve kterém korejští zaměstnanci měli oproti zaměstnancům japonským mnohem nižší platy, nadto byl prakticky znemožněn vznik korejských podniků.

V Koreji byla aplikována přizpůsobená forma japonské legislativy, zároveň však byly zachovány některé prvky tradičního korejského práva jako například bičování, které bylo na Korejce za menší prohřešky uvalováno až do roku 1920, i když v Japonsku byl tento trest zrušen již v roce 1882. K vymáhání práva se také začaly rozšiřovat policejní jednotky, které mohly tresty za menší prohřešky vykonávat okamžitě na místě. Tyto jednotky tvořili z 57 % Korejci.³³

Za japonské vlády byl v Koreji vytvořen moderní katastrální rejstřík, jehož cílem bylo vytvořit a kategorizovat veškerou půdu na Korejském poloostrově a také zefektivnit výběr daní. Korejští obyvatelé, kteří nemohli dokázat vlastnictví půdy, si ji museli pronajmout od státu. Taktéž byla při tvorbě rozsáhlé železniční, silniční a komunikační sítě půda bez náhrad konfiskována.

Výše zmíněná opatření vedla ke znevýhodnění většiny korejských obyvatel, přičemž velké množství z nich žilo v chudobě. Právě z takto oslabených rodin se později snáze rekrutovaly budoucí „utěšitelky“.

1.6 Konec okupačního období

Korejci se pokusili o získání nezávislosti na Japonsku 1. března 1919, tedy po konci první světové války, jejich mírová demonstrace však byla násilně potlačena. Svě

---

³¹ Křištofová, 2018, str. 151–156.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž, str. 153.

opětovné nezávislosti se Korea dočkala až o mnoho let později a bylo k tomu třeba další světové války, která oslabila japonskou diplomatickou pozici a dopomohla tím Koreji ke znovuzískání státnosti.

2 Vznik „utěšitelských stanic“ a „ženy utěšitelky“

Jak bylo popsáno v minulé kapitole, v Japonsku se od 2. poloviny 19. století významně šířila myšlenka nacionalismu a nadřazenosti japonského národa. V případě Koreje tato myšlenka nabyla formu, v níž byla Korea považována za přirozeného poddaného Japonska a japonského císaře, který byl v té době prezentován jako polobožská bytost.³⁴ V jistém smyslu byly tyto myšlenky základem pro vytvoření institutu sexuálních otrokyň a vysvětlením, proč největší množství otrokyň pocházelo právě z Koreje.

V následující kapitole se budu zabývat událostmi, které přímo vedly ke vzniku „utěšitelských stanic“ a funkcemi těchto stanic. Dále popíšu způsoby rekrutování „utěšitelky“, představím některé z jejich představitelky a rozeberu některé z výroků „utěšitelky“. Rovněž použiji svědectví několika japonských veteránů.

2.1 Nankingský masakr a vznik „utěšitelských stanic“

Střet, který se také někdy nazývá „znásilnění Nankingu“, začal v roce 1937, kdy se na základě původně drobné potyčky rozhořela na území Číny druhá čínsko-japonská válka. Ta trvala až do kapitulace Japonska na konci druhé světové války. Hned na začátku této války mezi Čínou a Japonskem došlo k jednomu z nejhorších případů znásilňování a vyhlazování civilního obyvatelstva v dějinách.

V roce 1937, po dobytí Šanghaje, zamířila japonská armáda do tehdejšího čínského hlavního města Nankingu. Ještě před vstupem japonských vojsk do města z něj velká část obyvatelstva a následně i velících důstojníků čínské armády prchla. Ve městě proto zůstaly slabší skupiny obyvatel – senioři, ženy, děti, ale také 90 000 čínských vojáků, kteří ovšem bez velení nebyli schopni město ubránit, a proto nekladli japonskému vojsku výrazný odpor, naopak se rozhodli odložit zbraně, a doufali tak v lepší zacházení od japonské armády.

Japonská armáda však nebyla schopna nebo ochotna zajatce žít, proto byl již před vstupem do Nankingu údajně vydán rozkaz k jejich likvidaci. (*Chang, 2010, str. 49–50*). Japonští vojáci v průběhu šesti týdnů zlikvidovali všechny čínské vojáky i přesto, že kapitulovali. Kromě toho také rukou japonské armády zemřelo podle odhadů

---

³⁴ Mason, 2007, str. 296–297.

150 000–350 000 čínských civilistů a bylo znásilněno 20 000–80 000 čínských žen.³⁵ Přesná čísla není možné s jistotou určit, protože záznamy o incidentu byly zničeny. Odhady vycházejí ze zpráv, které psali cizinci žijící v té době v Nankingu. Podle nich se zachránili téměř výhradně lidé, kteří byli v době vpádu a okupace japonskými vojsky v tzv. bezpečnostní zóně³⁶. Přibližně přežilo 200 000 čínských obyvatel Nankingu.

„Pamětníci z řad japonských vojáků tvrdí, že armáda oficiálně postavila znásilňování nepřátelských žen mimo zákon.“ (*Chang, 2010, str. 59*) Toto nařízení ale nebylo mezi vojáky bráno příliš vážně a vedlo k tomu, že vojáci měli na výběr po znásilnění ženě buď zaplatit, čímž se pro ně stala prostitutkou, nebo jí zabít.

Když se zprávy o událostech v Nankingu dostaly do Západních států, snesla se na Japonsko vlna protestů. V reakci na ně se japonská vláda rozhodla zřídit systém vojenské prostituce. Vojáci ani jejich velící důstojníci potrestáni nebyli, naopak začaly být pro potřeby vojáků zřizovány „utěšitelské stanice“.

Se zřizováním těchto stanic se však bylo možné setkat již v roce 1931 při tzv. Mukdenském incidentu, též známého pod názvem Mandžuský incident (viz. str. 31 pozn. č. 84). V té době ale byly „utěšitelské stanice“ zřizovány soukromými agenty, nikoliv pod vedením japonské vlády. Výrazný nárůst počtu stanic nastal až po událostech z roku 1937.

V Dějinách Japonska od Masona a Caigera (2007) se autoři o událostech v Nankingu vyjadřují jedinou větou. „V prosinci 1937 japonské jednotky dobyly Nanking a vyplenily jej, přičemž zabily desítky tisíc civilistů.“

2.2 Provoz „utěšitelských stanic“

Provoz a řízení jednotlivých „utěšitelských stanic“ se lišily a stejně tak se lišily i způsoby, jak do nich byly dívky rekrutovány, a to podle lokace konkrétní stanice, časového období a také podle toho, zda ji řídila samotná armáda či pověřený soukromý agent. Nicméně všechny stanice zcela podléhaly ochraně, dohledu a omezením určenými

---

³⁵ „Nankingský masakr by měl být připomínán nejen pro množství povražděných, nýbrž i pro krutý způsob, jakým byli mnozí lidé připraveni o život. Číňané byli používáni jako živé terče k výcviku japonských vojáků v boji na bodák.“ (*Chang, 2010, str. 13*) Stejně hrůzný byl i způsob chování většiny japonských vojáků k ženám. „Mnozí japonští vojáci se nespokojili se znásilněním a rozpárali ženám břicha, uřezali jim prsy a zaživa je přibíjeli na zeď. Otcové byli donuceni znásilňovat dcery a synové matky, přičemž ostatní členové rodiny museli přihlížet.“ (*Tamtéž*)

³⁶ Bezpečnostní zóna byla oblast velká přibližně 6,47 km², kterou zřídili cizinci žijící v Nankingu a která byla považována za neutrální území.

japonskou armádou. Ženy byly podrobovány zdravotním prohlídkám či dalším preventivním a hygienickým opatřením proti sexuálně přenosným chorobám.

Podmínky provozu byly nelidské, podle svědectví japonských válečných veteránů ve „špičce“ čekalo u jedné dívky v „utěšitelské stanici“ ve frontě 20 až 30 vojáků.³⁷ Doba, kterou mohli vojáci s „utěšitelkami“ za nejnižší poplatek strávit, byla 15 minut (v některých stanicích 30 minut), poté už byl na řadě další. Za 8 hodin mohlo tedy jednu ženu znásilnit až 32 vojáků.

2.3 Korejské „utěšitelky“

„Utěšitelky“ byly přinuceny k sexuálnímu otroctví pro japonskou armádu. Byly rekrutovány z různých států (Čína, Indonésie, Filipíny, Nizozemsko, Vietnam, Singapur, Austrálie, Japonsko, Korea), největší zastoupení ovšem měly Korejky. Přestože je těžké určit přesný počet „utěšitelek“, které za války japonským vojákům sloužily, neboť byla většina záznamů o „utěšitelských stanicích“ zničena, nejčastější odhady se pohybují mezi 80 000 až 300 000 žen z čehož 80–90 % tvořily právě Korejky.³⁸

„Utěšitelkami“ se obvykle stávaly dívky ve věku 11–27 let,³⁹ výjimečně i ženy přes 30 let, ale obecně byly preferovány spíše mladší, tedy ještě neprovdané dívky.

Korejské „utěšitelky“ byly rekrutovány skrze metody, jako je falešná nabídka zaměstnání, vyhrožování a násilí, obchodování s lidmi a únosy. Podle svědectví žen, které později podrobněji rozeberu, jim bylo často nabídnuto studium či dobře placené zaměstnání v Japonsku, obvykle v továrně či jako zaměstnankyně pomocného vojenského personálu (např. zdravotní sestry). Většina rekrutovaných dívek pocházela z chudých poměrů a nebyla příliš vzdělaná, proto se jim nabídka na práci, kde by měly dostatečně vysoký příjem, aby mohly podporovat i svou rodinu, těžko odmítala. Často se i samy hlásily na inzeráty v novinách, které obsahovaly falešnou nabídku práce. Stávalo se, že byly dívky z chudých rodin do „utěšitelských stanic“ prodány. Dalším způsobem získávání dívek byly pohružky zabavení majetku či ublížení některému ze členů rodiny, pokud by dívka odmítla. V získávání dívek byly často zapojeny i místní autority (policie, starostové vesnic). Poté, co byly dívky zrekrutovány, byly převezeny lodní či vlakovou dopravou k vojákům. První znásilnění se odehrálo buď již během přepravy, nebo až v

---

³⁷ Women and War: 정의기억연대, [cit. 23. 04. 2020].

³⁸ Löwensteinová, 2019, str. 282–283.

³⁹ Women and War: 정의기억연대, [cit. 23. 04. 2020].

„utěšitelské stanici“. Obvykle byly dívky před umístěním do „utěšitelské stanice“ podrobeny lékařské prohlídce. Výsadou důstojníků pak byla přednostní možnost připravit dívku o panenství.

Poté, co byly „utěšitelky“ umístěny do „utěšitelské stanice“, již obvykle nebylo možné uniknout, neboť byly v případě neposlušnosti fyzicky týrány a za pokus o útěk tvrdě trestány i usmrcovány. Možnosti útěku značně limitoval i fakt, že se „utěšitelky“ nacházely v cizí zemi, kde byla jen malá šance nalézt pomoc, která navíc byla zkomplikována i jazykovou bariérou. Podle svědectví „utěšitelek“ se mnohé z nich pokusily o sebevraždu, někdy i opakovaně.

Kromě uspokojování japonských vojáků měly obvykle „utěšitelky“ na starost i další pomocné práce jako praní prádla, vaření, péči o raněné apod.⁴⁰

Po kapitulaci Japonska na konci války byly „utěšitelky“ v lepším případě zanechány v „utěšitelských stanicích“ a bylo na nich, aby si sehnaly prostředky, jak se dostat zpět domů. V horším a častějším případě byly ve snaze zakrýt existenci „utěšitelských stanic“ a zapojení japonské vlády v jejich zřizování hromadně vražděny.⁴¹ Podle odhadů na konci druhé světové války zemřelo 90 % „utěšitelek“.⁴²

Z původních 239 korejských žen, které se přihlásily a podaly svědectví o svých životech jako „utěšitelek“, je dnes naživu již pouze 31 (údaj z ledna 2019).⁴³ Část z těchto žen i přes vysoký věk stále veřejně vystupuje a poskytuje rozhovory ve snaze získat od japonské vlády oficiální omluvu a dohnat ji k zodpovědnosti a uznání svých činů.

2.3.1 Kim Hak-sun (김학순, 1924–1997)

Kim Hak-sun je první z korejských „utěšitelek“, která veřejně vystoupila a podala přímé svědectví o existenci „utěšitelských stanic“ a o svém údělu jako „utěšitelky“. Po jejím veřejném přiznání dne 14. 8. 1991, které se vysílalo v televizi, se začaly ozývat korejské i jiné ženy, které byly přinuceny k sexuálnímu otroctví v „utěšitelských stanicích“. Samotná paní Kim se rozhodla promluvit v reakci na oficiální prohlášení japonské vlády, které popíralo vládní zapojení ve zřizování „utěšitelských stanic“.⁴⁴

---

⁴⁰ Löwensteinová, 2019, str. 283.

⁴¹ Vyplyvá to ze studie, kterou vytvořila OSN v roce 1997.

⁴² Blakemore, 2018, [cit. 24. 04. 2020].

⁴³ BBC: News, 2019, [cit. 27. 04. 2020].

⁴⁴ KBS: World Radio, [cit. 23. 04. 2020].

Japonsko v té době tvrdilo, že dívky, které se staly „utěšitelkami“, se živily jako prostitutky a na frontě byly dobrovolně.⁴⁵

Kim Hak Sun se narodila v roce 1924 v Kuej-lin v Číně. Po smrti svého otce se s matkou přestěhovaly do Pchjŏngjangu, kde se její matka znovu vdala. Ve svých 13 letech se s novou rodinou přestěhovala do Pekingu a krátce poté byla japonskými vojáky unesena na nákladní automobil a přinucena k vojenskému sexuálnímu otroctví. O čtyři měsíce později se jí podařilo z „utěšitelské stanice“ uprchnout s pomocí korejského muže, za kterého se později vdala.⁴⁶

2.3.2 Kim Pok-dong (김복동, 1926–2019)

Paní Kim vyrostla v rodině, která jak sama řekla, „neměla na rozdávání“, a „utěšitelkou“ se stala ve svých 15 letech, když přijala nabídku práce v japonské továrně.⁴⁷ „Utěšitelkou“ byla po dobu 5 let a přesouvala se s japonskou armádou do několika zemí (čínského Kuang-tungu, Hong Kongu, Sumatry, Indonésie, Malajsie, na Javu a do Singapuru).⁴⁸

Po návratu domů žila se svou matkou, vlastní rodinu si nikdy nezaložila. V loňském roce zemřela na rakovinu.

2.3.3 Čöng Sö-un (정서운, 1924–2004)

Čöng Sö-un se stala „utěšitelkou“ ve svých 17 letech. Myslela si, že bude pracovat v Japonsku v továrně, ale místo toho byla odvezena do indonéského Semarangu do „utěšitelské stanice“. Propuštěna byla ve svých 22 letech. Když se vrátila zpět do Koreje, zjistila, že její rodina již nežije.⁴⁹

2.3.4 Hwang Kŭm-džu (황금주, 1922–2013)

Hwang Kŭm-džu byla ve svých 12 letech adoptována do náhradní rodiny. Tato rodina byla, na rozdíl od rodin většiny dalších „utěšitelů“, dobře zajištěná, a tak se Hwang Kŭm-džu dostalo i dobrého vzdělání. V roce 1941 k nim domů přišel místní starosta a oznámil jim, že z každé rodiny musí jít jedna dívka pracovat po dobu 3 let do

---

⁴⁵ Löwensteinová, 2019, str. 283.

⁴⁶ Women and War: 정의기억연대, [cit. 23. 04. 2020].

⁴⁷ McDonald, 2019, [cit. 23. 04. 2020]

⁴⁸ Women and War: 정의기억연대, [cit. 23. 04. 2020].

⁴⁹ Tamtéž.

japonské vojenské továrny a že si tam dobře vydělá. Hwang Kům-džu se dobrovolně přihlásila, že půjde, a skončila tak jako „utěšitelka“ na dobu 5 let.⁵⁰

2.3.5 Kim Sun-dők (김순덕, 1921–2004)

Byla v roce 1937, tedy ve svých 16 letech, oklamána podvodným telefonátem, ve kterém jí tvrdili, že bude pracovat jako zdravotní sestra. Namísto toho se stala sexuální otrokyní pro japonské vojáky. Známa byla svou malířskou tvorbou, ve které zachycovala prožitky z časů, kdy byla „utěšitelkou“.⁵¹

2.3.6 Kil Wõn-ok (길원옥, *1928)

Kil Wõn-ok se narodila v roce 1928 a jejím otcem byl prodavač „zboží z druhé ruky“. Když jí bylo 12 let, byl její otec uvězněn za to, že koupil zboží od zloděje, a tak se začala Kil Won-ok poohlížet po práci, aby mohla zaplatit otcovy pokuty. Při tomto hledání byla unesena a přinucena sloužit jako „utěšitelka“ pro japonskou armádu.⁵²

Poté, co se u ní zjistilo nakažení sexuálně přenosnou chorobou, byla propuštěna a mohla se vrátit domů. O několik let později, ve svých 15 letech, shodou okolností opět skončila jako „utěšitelka“.⁵³

2.4 Rozbor výpovědí

„Protože jsme byly pod japonskou nadvládou, mohli si s námi dělat, co chtěli [...]. I když jsme nechtěly jít, přinutili nás. Když jsem se zeptala maminky, kam jdu, řekla mi, že kvůli druhé světové válce půjdu do továrny na uniformy pro vojáky. Protože neměli dost lidí, zjevně potřebovali víc mladých žen. Také mamince slíbili, že se vrátím, až budu mít věk na vdávání, takže nemůžeme odmítnout. Kdybychom řekli ne, tak by nám vše zkonfiskovali a vyhostili by nás. Tím nám vyhrožovali,“⁵⁴ vypráví paní Kim Pok-dong o tom, jak byla zrekrutována.

Podle Organizace spojených národů se za obchodování s lidmi označuje rekrutace, přeprava, skrývání či přijímání osob za použití síly, nátlaku, únosu, podvodu, zneužití moci nebo slabosti, případně uplacení či zvýhodnění osoby, která má nad obětí kontrolu. Jako účely obchodování s lidmi jsou uvedeny vykořisťování, včetně nucené

---

⁵⁰ Women and War: 정의기억연대, [cit. 23. 04. 2020].

⁵¹ House of Sharing: 나눔이집, [cit. 23. 04. 2020].

⁵² Women and War: 정의기억연대, [cit. 23. 04. 2020].

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ ASIAN BOSS, 2018, [cit. 17. 03. 2020]. Překlad vlastní

prostituce, sexuální zneužívání, nucené práce, otroctví nebo podobné praktiky a odstranění orgánů.⁵⁵ Z této definice vyplývá, že způsob rekrutování Kim Pok-dong byl z dnešního pohledu v rozporu s mezinárodním právem, i kdyby se skutečně jednalo o práci v továrně.

„Přišli lidé z policejního oddělení, přišli k nám domů a požádali, abychom jim dali nádoby, co je z bronzu. Odmítli jsme to a v noci jsme bronzové věci zahrabali na rýžovém poli. Někdo to ale řekl policii. Táta byl zatčen. A krutě ho mučili. Mě bylo 14let⁵⁶“, vypráví paní Čöng. „O několik dní později přišel starosta vesnice a navrhl mi, abych 2 až 3 roky pracovala v krejčovské továrně. Byla to podmínka pro to, aby tátu policie hned propustila.“⁵⁷

Podle této výpovědi, a v předchozí kapitole zmíněném příběhu paní Hwang, se mnohdy v náboru „utěšitelů“ angažovaly i oficiální autority. V případě paní Čöng byla zapojena i policie, u paní Hwang se jednalo pouze o starostu. Ve skutečnosti byla nabídka zaměstnání, která byla dívkám předložena, v obou případech pouze trik, jak získat dívky do „utěšitelských stanic“.⁵⁸

Z výpovědí korejských „utěšitelů“ je zjevné, že se při rozhodování o tom, zda příjmu nabízenou práci, cítily pod tlakem. Navíc se domnívaly, že se jedná o „počestnou“ práci v továrně, která pomůže jejich rodině. Častou metodou byl také únos těchto dívek.

Hlavními účely zřizování „utěšitelských stanic“ byly: zabraňování šíření pohlavních chorob mezi vojáky a snižování nepřátelství obyvatel dobytých území, které by v případě znásilňování místních žen, jaké se dříve dělo v Nankingu, nepochybně narůstalo. Podle Silvie Friedman (2015) bylo z těchto důvodů pouze na území Číny umístěno více než tisíc „utěšitelských stanic“. Na webových stránkách Domu sdílení (나눔이집), ve kterém je v současnosti o některé „utěšitelky“ pečováno, je uveden údaj podstatně nižší, a to jen přibližně 400 stanic.⁵⁹ Přesné číslo se nedá zjistit, protože je o „utěšitelských stanicích“ velmi málo záznamů.

---

⁵⁵ United Nations: Office on Drugs and Crime, [cit. 17. 03. 2020].

⁵⁶ Jedná se o korejský věk, který počítá zhruba o rok více, než jak se počítá věk u nás, bylo jí tedy 13 let.

⁵⁷ Ministry of Gender Equality and Family, 2014, [cit. 17. 03. 2020]. Překlad vlastní

⁵⁸ Women and War: 정의기억연대, [cit. 23. 04. 2020].

⁵⁹ House of Sharing: 나눔이집, [cit. 23. 04. 2020].

„Utěšitelské stanice“ se zřizovaly prakticky na všech územích dobytých Japonskem. Kromě již zmíněné Číny se jednalo například o Indonésii, Malajsii, Hong Kong, Filipíny, Taiwan a Singapur. „Utěšitelky“ se v některých případech mezi těmito zeměmi přesouvaly. Doba, po kterou „utěšitelky“ sloužily v „utěšitelských stanicích“, se různí. Obvykle se jednalo o několik let. Provozní doba jednotlivých stanic se taktéž lišila místo od místa, ale obvykle byly určeny časy, kdy k dívkám přicházeli důstojníci, a časy pro běžné vojáky. Civilnímu obyvatelstvu nebyly „utěšitelské stanice“ přístupné vůbec.

Podle výpovědi paní Kim Pok-dong o sobotách její „směna“ začínala v poledne a končila v 6 hodin večer, vojáci stáli ve frontě, a když se jeden příliš zdržel, následující začal bušit na dveře. V neděli pak „pracovala“ od 8 hodin ráno do 5 hodin večer. Na konci dne byla vždy ošetřena lékaři.⁶⁰

O krutém zacházení a první zkušenosti z „utěšitelské stanice“ svědčí mimo jiné i vyprávění paní Čong:

„Z lodi jsem vystoupila v indonéské Jakartě, tehdy jsem si uvědomila, že jsem v zemi mnohem dál, než je Japonsko. Když jsme já a další dívky dorazily do místa zvaného Semarang, japonští vojáci se nás pokusili znásilnit. Strašně jsem se bránila, proto mě zbili zadní částí meče a proto mám teď všude po těle všude jizvy.“⁶¹

Podle vyprávění paní Kim Sun-dők byly ona a další dívky převezeny do Číny do Šanghaje, kde byly umístěny do „utěšitelské stanice“. Dívky byly rozděleny do samostatných pokojů, které dělila jen tenká zástěna. V těchto pokojích pak byly znásilňovány. Ty z dívek, které se pokusily o útěk, byly zabity a posloužily jako odstrašující příklad pro ostatní.⁶²

Cenné svědectví o funkci „utěšitelských stanic“ podal i japonský válečný veterán Kaneko Jasudži, který jím zpochybnil účel „utěšitelských stanic“ jako prostředku ochrany místních obyvatel před násilím páchaném japonskými vojáky. K této problematice se vyjadřoval na Mezinárodního tribunálu o válečném násilí páchaném na ženách, konaném v Tokiu v prosinci roku 2000. Přiznal, že sám „utěšitelské stanice“ navštěvoval a na otázku, zda se domnívá, že „utěšitelské stanice“ předcházely znásilňování místních žen, odpověděl, že nikoliv, jelikož za návštěvu „utěšitelských

---

⁶⁰ ASIAN BOSS, 2018, [cit. 24. 03. 2020].

⁶¹ Ministry of Gender Equality and Family, 2014, [cit. 17. 03. 2020]. Překlad vlastní

⁶² Friedman, 2015, str. 12.

stanic“ se muselo platit, ale znásilnění bylo zadarmo.⁶³ Další japonský válečný veterán, který na tomto tribunálu vystoupil, potvrdil, že ke znásilňování místních žen skutečně nadále docházelo i přes existenci „utěšitelských stanic“. ⁶⁴

Za služby v „utěšitelských stanicích“ museli vojáci provozovatelům těchto stanic platit sumu 1,5 japonských jenů, což byla pro běžné vojáky polovina měsíčního výdělku.⁶⁵ Utěšitelky se ale shodují, že ony nikdy zapláceno nedostaly.

Do jaké míry se pomocí „utěšitelských stanic“ dařilo snižovat míru znásilňování místních žen, je diskutabilní. Také další účel stanic, kterým byla prevence šíření pohlavních onemocnění, se nedařilo naplňovat. Přestože vojáci byli povinni při styku s „utěšitelkami“ používat kondom, zřejmě se ani toto pravidlo striktně nedodržovalo, protože se pohlavní nemoci šířily jak mezi vojáky, tak mezi „utěšitelkami“. Mnohé „utěšitelky“ si následky z těchto onemocnění nesou dodnes.

Podle vyprávění Kil Won-ok se i ona v době, kdy byla umístěna v „utěšitelské stanici“, nakazila pohlavní chorobou.⁶⁶

K prevenci šíření nemocí měly také sloužit pravidelné lékařské prohlídky, které „utěšitelky“ podstupovaly. První prohlídku obvykle ženy absolvovaly při nástupu do „utěšitelské stanice“ a další následovaly v různé četnosti od denních prohlídek po prohlídky jednou týdně. Byly i případy stanic, kde nebyly prováděny vůbec. S lékařskými prohlídkami žen „utěšitelek“ se také pojí téma podávání experimentálních látky 606⁶⁷. Tato látka se používala k léčbě pohlavních nemocí, k indukci potratů, prevenci otěhotnění a u žen po čase způsobovaly poškození jater a nezvratnou neplodnost.⁶⁸

Přeživší ženy po návratu do své domoviny trpěly fyzickými i mentálními důsledky. Přímé následky jako trauma, neplodnost a sexuálně přenosné nemoci, které byly způsobeny fyzickým napadáním, bývalé „utěšitelky“ trápily dlouhodobě. Častými

---

⁶³ Ministry of Gender Equality and Family, 2014, [cit. 17. 03. 2020].

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Friedman, 2015, str. 248.

⁶⁶ Women and War: 정의기억연대, [cit. 23. 04. 2020].

⁶⁷ Jednalo se o látku arsphenamine (později známé jako Salvarsan), používanou jako první moderní chemoterapeutikum, které se až do objevu penicilinu podávalo k léčbě syfilis. Užívání této látky se ovšem pojilo s řadou závažných vedlejších účinků.

⁶⁸ National Institute on Drug Abuse, 2007, [cit. 23. 04. 2020].

psychickými problémy, kterými bývalé „utěšitelky“ trpěly, byly deprese a nespavost.⁶⁹ Taktéž se mnoho bývalých „utěšitelek“ nikdy nevdalo a měly narušeny vztahy k mužům.

Útrpení korejských žen, které byly za války „utěšitelkami“, bylo velké, a to jak během ní, tak i po ní. Tyto ženy se cítily zahanbeny v důsledku toho, že nemohly rozhodovat o svém těle, na kterém jim navíc jako památka na čas strávený v „utěšitelských stanicích“ zůstala tetování, která jim byla proti jejich vůli dělána, a mnoho jizev. Vzhledem k tomu, že Korea je zemí, která je silně ovlivněna konfuciánskou tradicí, v níž je kladen velký důraz na předmanželskou neposkvrněnost dívek, bylo také častým důsledkem jejich válečné minulosti sociální vyloučení a v některých případech i zavrnutí vlastní rodinou. Z těchto důvodů jejich životy už nikdy nemohly být stejné jako životy jiných žen.

---

⁶⁹ Ministry of Gender Equality and Family, [cit. 23. 04. 2020].

3 Poválečné spory mezi Japonskem a Koreou spojené s „utěšitelkami“

3.1 Omluva a odškodnění „utěšiteleka“

Jak již bylo zmíněno dříve, první svědectví korejských „utěšiteleka“ byla podána v roce 1991, poté co japonská vláda odmítla zodpovědnost za únosy dívek a popřela existenci „utěšiteleka“. „Toto prohlášení pobouřilo korejské oběti, které začaly postupně poskytovat svá svědectví několika zainteresovaným neziskovým organizacím, jež je zveřejnily. Navzdory protestům korejských historiků, kteří nechtěli, aby otázka *comfort women*⁷⁰ byla spojována s korejskou historií, se téma začalo těšit značné mediální popularitě.“ (Löwensteinová, 2019, str. 283)

Právě snaha korejských historiků, která byla odrazem smýšlení tehdejší korejské společnosti, a stud a obavy, který bývalé „utěšitelky“ cítily, byly hlavními důvody, proč se o „utěšitelských stanicích“ dlouho mlčelo.

„Japonsko svůj podíl na osudech *comfort women* popíralo až do roku 1993,⁷¹ kdy japonští historikové objevili dokumentaci, která výpovědi žen potvrzovala. Od té chvíle dostaly *comfort women* i mezinárodní publicitu a Japonsko muselo k otázce sexuálního otroctví zaujmout stanovisko. To se měnilo podle potřeby a také v návaznosti na různá další odhalení.“ (Löwensteinová, 2019, str. 283-284)

Nicméně v otázkách peněžních kompenzací bývalých „utěšiteleka“ zůstalo Japonsko nečinné až do roku 1994 a odvolávalo se na dohodu o poválečných vyrovnáních (Základní smlouva o vzájemných vztazích / normalizační smlouva), kterou podepsalo s Korejskou republikou v roce 1965. Tato dohoda se ovšem týkala pouze vyrovnání za koloniální období. Řešilo se v ní především majetkové vyrovnání, uznání jihokorejské vlády jako jediné legitimní na Korejském poloostrově, repatriace Korejců žijících v Japonsku a ekonomické dohody, nikoliv konkrétně „utěšitelské stanice“. Jednání byla před uzavřením této smlouvy komplikována nejen poválečným stavem a rozdělením Koreje na KLDK a Korejskou republiku, ale také proto, že se v ní řešily nejen reparace Koreje, ale též Japonska za majetek Japonců dříve žijících v Koreji, který byl po konci druhé světové války zkonfiskován.⁷²

---

⁷⁰ Anglický výraz pro „utěšitelky“.

⁷¹ Ministry of Foreign Affairs of Japan, 1993, [cit. 01. 05. 2020].

⁷² Křištofová, 2018, Pod vycházejícím sluncem.

„... Japonsko při prvních jednáních s Jižní Koreou požadovalo jako kompenzaci za zabavený majetek 12 000–14 000 milionů dolarů. Jihokorejská vláda, zaražena požadovanou výší, původně uvažovala o upuštění od jakýchkoliv majetkových nároků či kompenzací, jelikož požadovala finanční sumu nižší, než jakou si nárokovalo Japonsko. Konkrétně 8 000–12 000 milionů dolarů.“ (Křištofová, 2018, str. 326)

Normalizační smlouvu se přes všechny problémy podařilo uzavřít a Korejské republice bylo vyplaceno odškodné ve výši 800 milionů dolarů, avšak především ve formě grantů a půjček. „Problematickým se ovšem stal způsob, jakým Japonsko finanční odškodné Jižní Koreji prezentovalo. Výše zmíněné sumy peněz byly pojmenovány jako ‚dar na oslavu nezávislosti Koreje‘ nebo jako ‚dar pro ekonomickou spolupráci‘.“ (Křištofová, 2018, str. 358)

Stejně jako u výrazu „utěšitelky“, který je eufemismem pro sexuální otrokyně, je i v této smlouvě vidět snaha Japonska o zmírnění své role jako agresora během války.

Pokusem Japonska o reparaci bývalých „utěšitelék“ bylo založení „Fondu pro asijské ženy“ v roce 1994.⁷⁴ Tehdejší předseda vlády Murajama Tomiichi k příležitosti ustanovení fondu řekl: „Problém takzvaných ‚utěšitelék‘ je velká jizva, která vznikla za přispění tehdejších japonských vojenských sil a vážně pošpinila čest a důstojnost mnoha žen. To je naprosto neodpustitelné. Nabízím svou hlubokou omluvu všem, které jako válečné ‚utěšitelky‘ utrpěly emoční a fyzická zranění, která se nikdy nemohou zahojit.“⁷⁵

Tento charitativní fond byl tvořen převážně dobrovolnými příspěvky od japonských obyvatel. Vzhledem k tomu, že snahy bývalých „utěšitelék“ směřovaly především k tomu, aby japonská vláda oficiálně uznala svou roli a odpovědnost ve zřizování „utěšitelských stanic“, tak peníze vybrané do tohoto fondu odmítaly a požadovaly reparace přímo od japonské vlády, stejně tak jako oficiální omluvu, která by byla japonskou vládou ratifikována, zveřejnění dokumentů týkající se problematiky „utěšitelských stanic“ a zařazení této problematiky do výuky na japonských školách. Fond pro asijské ženy byl v roce 2007 zrušen.

---

⁷⁴ Účely, za kterými byl tento fond založen, byly ustanoveny takto: (i) tento fond bude vyzývat k příspěvkům od široké japonské veřejnosti jako způsobu, jak umožnit nápravu pro bývalé „utěšitelky“; (ii) tento fond bude podporovat ty, kteří vedou lékařské a sociální a další projekty zaměřené na služby poskytované bývalým „utěšitelkám“ skrze vládní a další fondy; (iii) až budou tyto projekty realizovány, vláda vyjádří národní pocit upřímné lítosti a omluvy bývalým „utěšitelkám“; a (iv) vláda bude shromažďovat historické dokumenty týkající se „utěšitelék“, které budou sloužit jako poučení z minulosti. (Digital Museum, [cit. 30. 04. 2020])

⁷⁵ Ministry of Foreign Affairs of Japan, 1995, [cit. 24. 04. 2020].

V roce 2015, na základě dohody jihokorejské prezidentky Pak Kŭn-hje (박근혜) s Japonskem, bylo vyplaceno odškodnění, tentokrát přímo z fondu japonské vlády, kterým měla být celá záležitost uzavřena. Přesto některé „utěšitelky“ i tyto peníze odmítly, protože nebyly provázeny požadovanou oficiální omluvou. V roce 2017 byl tento fond rozpuštěn.

Ve skutečnosti se mnoho japonských politiků již od uzavření normalizační smlouvy Koreji i dalším okupovaným zemím pravidelně po mnoho let omlouvalo a vyjadřovalo svou lítost, jak nad osudy „utěšitelek“, tak nad utrpením, které japonská vojska způsobovala. Jednalo se ale vždy o jednotlivce, nikoli o jednotnou omluvu vlády. Důvodem, proč „utěšitelky“ požadují jednotnou omluvu celé japonské vlády, pravděpodobně bude, že se názory na problematiku „utěšitelských stanic“ mezi politiky i nadále výrazně liší. Současný předseda japonské vlády Abe Šinzo v roce 2007 například prohlásil, že neexistují žádné důkazy o tom, že by byly „utěšitelky“ k práci v „utěšitelských stanicích“ nuceny.⁷⁶ A to přestože existenci sexuálních otrokyň japonská vláda již mnoho let před tím uznala.

Následně byla japonským parlamentem vydána omluva za toto prohlášení. Právě tato nekonzistence v prohlášeních jednotlivých japonských politiků bývalé „utěšitelky“ popuzuje a brání uzavření tohoto sporu.

Dalším důvodem rozporu jsou návštěvy svatyně Jasukuni významnými představiteli japonské vlády. Tato svatyně byla založena v roce 1869 a účelem jejího vystavění bylo uctění památky těch, kteří položili život za vlast. Samotné jméno Jasukuni, pak znamená „udržení míru celého národa“. Jsou zde uctíváni lidé ze všech válečných konfliktů Japonska počínaje rokem 1853.

„Nejsou zde uchovány pouze duše vojáků. Jsou zde také duše žen a dívek, které se zapojily do pomocných činností na bojištích a velké množství studentů, kteří šli pracovat do továren pro válečné úsilí. Stejně tak civilní zaměstnanci, státní pracovníci, civilisté, lidé z Tchaj-wanu a Koreje, kteří zemřeli jako japonští občané, lidé, kteří zemřeli během věznění v pracovních táborech na Sibiři, a ti, kdo byli označení jako váleční zločinci a popravení po odsouzení Spojenci.“⁷⁷

---

⁷⁶ Joyce, 2007, [cit. 24. 04. 2020].

⁷⁷ Yasukuni Jinja, [cit. 24. 04. 2020].

Problematickým je právě fakt, že jsou ve svatyni uctíváni váleční zločinci, kteří byli odsouzeni za zločiny, jako je genocida, týrání válečných zajatců a další násilné činy.⁷⁸ Z tohoto důvodu jsou návštěvy svatyně představiteli japonské vlády vnímány v Koreji velmi negativně.

Mezi ty, kteří svatyni navštívili, patří např. někdejší předseda vlády Nakasone Jasuhiro, který v roce 1985 jako jediný uskutečnil návštěvu oficiálně, a předseda vlády Koizum Džuničiro, který v době své funkce (2001–2006) učinil 6 „soukromých“ návštěv svatyně.⁷⁹ Následně v ní byl v roce 2013 i současný předseda vlády Abe Šinzo, který ale od té doby svatyni již osobně nenavštívil a od roku 2017 tak neučinil ani žádný ze členů jeho kabinetu.⁸⁰

3.2 Socha „utěšitelky“

V Korejské republice se nachází sochy připomínající osudy „utěšitelék“ na 127 místech.⁸¹ Ta nejkontroverznější je umístěna v Söulu v blízkosti sídla Japonské ambasády. Tato socha zde byla vztyčena v roce 2016, tedy rok poté, co japonská vláda vyplatila reparace pro „utěšitelky“ korejské vládě na základě dohody s prezidentkou Pak Kün-hje, která proběhla bez konzultace s „utěšitelkami“. Ačkoli některé z nich tyto reparace přijaly, část „utěšitelék“ byla pobouřena postupem korejské vlády a peníze, které je podle jejich názoru měly jen umlčet, nadále odmítaly.

Na postupu prezidentky Pak lze vidět, že problematika „utěšitelék“ je v obou zemích – Japonsku i Koreji, značně zpolitizována. Zároveň je i pochopitelné, proč nyní Japonsko považuje záležitost „utěšitelských stanic“ za uzavřenou.

Další kontroverze, která se pojí se sochami „utěšitelék“ se odehrála v srpnu 2019 v japonském Tokiu při výstavě umění, kde byla umístěna i socha korejské „utěšitelky“. Pořadatelé dostávali v souvislosti s ní opakované výhružné e-maily a telefonáty, vyhrožující „teroristickým“ útokem. Socha byla proto po třech dnech z výstavy odstraněna. Důvodem vystavení sochy „utěšitelky“ bylo téma celého projektu, jímž byla svoboda projevu. V době tohoto incidentu byly japonsko-korejské vztahy na svém dně, neboť v Koreji právě probíhal bojkot japonského zboží v důsledku odmítnutí japonské vlády vyplatit z rozhodnutí korejského soudu reparace za nucené práce Korejců v době

---

⁷⁸ Friedman, 2015, str. 180.

⁷⁹ BBC: News, 2012, [cit. 24. 04. 2020].

⁸⁰ Nippon.com: Your Doorway to Japan, 2019, [cit. 24. 04. 2020].

⁸¹ KBS: News, 2019, [cit. 24. 04. 2020].

japonské okupace. Japonsko v návaznosti na tento požadavek také vyškrtlo Jižní Koreu ze seznamu privilegovaných zemí k mezinárodnímu obchodu.⁸² Bojkot sochy tedy mohl vycházet i z důvodů napjaté politické situace a ne nutně z odmítání historické odpovědnosti.

3.3 Japonské učebnice

Často kritizovaným tématem je skutečnost, že v Japonsku prochází učebnice státní cenzurou, která zapřičiňuje zlehčování některých historických faktů, např. zapojení japonské armády v masových sebevraždách obyvatel Okinawy v roce 1945. Co však trápí Korejce nejvíce, je propagace japonského nároku na ostrov Takešima/Tokto (독도) a také to, že je otázka „utěšitelé“ ve většině z učebnic zcela opomíjena. V korejských učebnicích je naopak zesilován nátlak na rozsáhlejší pokrytí problematiky ostrova Tokto a „utěšitelé“, proto hrozí riziko nastolení celospolečenských protijaponských nálad.⁸³

V důsledku úprav učebnic v Japonsku mají někdy tamější lidé problém porozumět, proč jsou sousedními zeměmi v souvislosti s událostmi 30. a 40. let 19. století vnímáni tak negativně. „V učebnici byla jedna stránka věnována Mukdenskému incidentu⁸⁴, jedna strana psala o událostech, které vedly ke druhé čínsko-japonské válce, a Nankingský masakr byl zmíněn jednou větou v poznámce pod čarou. Tam byla i další věta zmiňující Korejce a Číňany, kteří byli během války přivedeni do Japonska do dolů, a další věta zmiňující „utěšitelky“.“⁸⁵ Zatímco v Japonsku si žáci mohou přečíst o Nankingském masakru v jedné větě, děti v Číně se detailně učí nejen o „znásilnění Nankingu“, ale i o mnoha dalších válečných zločinech Japonska, proto se ani čínské učebnice občas nevyhnou kritice za příliš protijaponské postoje.

Tyto rozdíly při výuce dějin daných zemí mají za následek velmi rozdílné vnímání zmiňovaných událostí. Pro Japonce je pak často nepochopitelné, když vidí emocionální reakce a demonstrace v Koreji a Číně a čiré nepřátelství vůči Japonsku,

---

⁸² Reuters, 2019, [cit. 24. 04. 2020].

⁸³ Pollmann, The Diplomat 2015, [cit. 24. 04. 2020].

⁸⁴ Mukdenský incident (1931) spočíval v zinscenovaném útoku na japonskou železniční trať. Japonští vojáci tuto trať vyhodili do povětří, aby mohli obvinít čínské vojáky, a získat tak záminku k vpádu japonských vojsk do Mandžuska. Název incidentu se odvozuje od jména mandžuského města Mukden, které japonští vojáci během konfliktu dobyli.

⁸⁵ Oi, BBC: News, 2013, [cit. 24. 04. 2020].

kteřé může v jejich očích působit až barbarsky. Také mohou jen těžko pochopit, proč návštěvy svatyně Jasukuni japonskými politiky vyvolávají takový hněv.⁸⁶

Bývalá učitelka historie Matsuoka Tamaki viní japonský vzdělávací systém z množství obtíží, které má Japonsko v mezinárodních vztazích. „Náš systém vytváří mladé lidi, kteří jsou otráveni neustálými stížnostmi, které Čína a Jižní Korea mají ohledně válečných zvěřstev, protože nikdy nebyli učeni, čeho se tyto stížnosti týkají. To je velmi nebezpečné, protože to může vyústit v to, že si někteří z nich budou hledat informace na internetu a poté uvěří pohledu nacionalistů, že Japonsko neudělalo nic špatného.“⁸⁷

Z výše zmíněného lze usuzovat, že jsou učebnice nezdřídka využívány politicky. Učebnice se podílejí na formování povědomí dětí a mladých lidí o vlastním národě a také jejich vztahu k sousedním zemím, proto zatajování či naopak zveličování některých historických skutečností může vyvolávat nejen nepochopení, ale následně i mezinárodní konflikty.

---

⁸⁶ Oi, BBC: News, 2013, [cit. 24. 04. 2020].

⁸⁷ Oi, BBC: News, 2013, [cit. 24. 04. 2020]. Překlad vlastní

4 Korejská filmová tvorba

V Jižní Koreji je tematika „utěšitelé“ často veřejně diskutována, a není proto divu, že je i hojně zpracovávána ve filmové podobě. V této kapitole představím některé počiny z populární filmové tvorby, které problém korejských „utěšitelé“ zpracovávají.

4.1 I Can Speak (아이 캔 스피크; 2017)

Tento film vypráví příběh staré ženy, která neustále podává stížnosti na místní úřad o všech špatnostech, které okolo sebe každý den vidí. Během toho se nečekaně spřátelí s mladým státním úředníkem, který nově na úřad nastoupil a začne ji učit angličtinu. Přestože se jedná o komediální film, je tento žánr využit k diskotování hlubšího tématu korejských „utěšitelé“ z druhé světové války.⁸⁸

Tento snímek na se rozdíl od ostatních nezaobírá válečným obdobím a životem v „utěšitelských stanicích“ přímo, ale sleduje příběh bývalé „utěšitelky“ v době probíhajících soudních sporů o existenci „utěšitelských stanic“. Jedná se spíše o lehčí snímek s prvky komedie, který byl ale sestaven podle svědectví jedné z „utěšitelé“. Film je vhodný pro první seznámení s problematikou.

4.2 Snowy Road (눈길; 2015)

„Během japonské okupace Koreje Jöng Ä (영애), arogantní dcera bohatého muže, pilně studuje, aby se naučila jazyk okupantů a byla přijata mezi elitu. Chudá dívka Čöng Bun (정분) se mezitím musí potýkat s podřadnými pracemi, dokud se neobjeví možnost, jak se provdat a polepšit si. Avšak když japonské síly přijdou hledat dívky, které by mohly být „utěšitelkami“, nebo lépe řečeno sexuálními otrokyněmi, finanční postavení nehraje roli a obě dívky jsou uneseny do života děsivé služby.“⁸⁹

Tento film komplexně zachycuje problematiku „utěšitelé“. Zabývá se jak minulostí, tj. obdobím japonské okupace Koreje, kdy probíhá odvedení dívek a jejich umístění do „utěšitelské stanice“, a časem v ní stráveným, tak i následně obou dlouho po válce, kdy jsou všechny dívky, které bývaly „utěšitelkami“, již staré.

4.3 For Her (소녀 이야기; 2011)

Jedná se o krátký edukativní snímek, který vznikl v produkci korejského ministerstva pro ženská práva a rodinu (Gender Equality and Family / 여성가족부). Je

---

⁸⁸ IMDB, 2017, [cit. 25. 04. 2020].

⁸⁹ Hanguk Yeonghwa: The Home of Korean Cinemas, 2015, [cit. 25. 04. 2020]. Překlad vlastní

sestaven ze svědectví japonských válečných veteránů, dal by se tedy zařadit i do dokumentární tvorby, ale vzhledem k jeho animované podobě a filmovým sekvencím ho však vnímám spíše jako snímek populární. Zabývá se zobrazením konkrétního zaznamenaného chování japonských vojáků.

„Staří váleční veteráni japonské armády, kteří bojovali během druhé světové války, podávají svědectví o masakru v Číně a o japonském sexuálním otroctví během války. Ve filmu byly použity hlasové nahrávky skutečných svědectví, a byl tak vytvořen animovaný snímek založený na pravdivém osobním příběhu.“⁹⁰

---

⁹⁰ Washington Coalition for Comfort Women Issues, 2018, [cit. 25. 04. 2020]. Překlad vlastní

Závěr

Přestože téma je genderové rovnoprávnosti jak u nás, tak v Jižní Koreji velmi aktuální, samotná problematika „utěšitelék“, japonské omluvy a vyplacení reparací spíše vyhasíná vlivem toho, že očití svědci vymírají. Osobně si myslím, že omluva často uleví více tomu, kdo ji vyřkne, než tomu, komu je směřována. Proto pokud by japonská vláda zaujala ucelený omluvný postoj, nejlépe hned na začátku sporu o „utěšitelských stanicích“, zlepšilo by to japonské vztahy v regionu i mezinárodně. Chápu ale, že požadovat nyní omluvu po lidech, kteří se války nijak neúčastnili ani nebyli zodpovědní za rozhodnutí vlády té doby, má hodnotu spíše emociální a principiální než jakoukoliv jinou.

Uvědomuji si také, že můj pohled vychází ze Západního typu smýšlení, které je značně ovlivněno křesťanstvím a tradičně klade důraz na pokání a sebereflexi. Naopak v Japonsku a dalších asijských zemích existuje koncept „ztráty tváře“, který zjednodušeně znamená, že jednotlivec musí udělat vše pro to, aby neztratil své postavení v rámci skupiny. V dřívějších dobách byla „ztráta tváře“ v japonské společnosti mnohdy i důvodem k páchání seppuku (běžněji známé jako harakiri), tedy rituální sebevraždy. V rámci tohoto konceptu je tedy pro Japonsko nemožné, aby přijalo svou válečnou historii bez „ztráty tváře“, a zřejmě proto se ve vztahu k ní používá mnoha eufemismů a je zamlčována či odmítána jako nepravdivá. Při svém výzkumu jsem častokrát narazila na až nesmyslné odmítání veškerých faktů, a to i navzdory tomu, že např. o Nankingském masakru v dobových japonských novinách, které jsou dodnes dochovány, byly tištěny fotografie a psány oslavné články na téma masakrování čínských obyvatel i soutěží v něm. Stejně tak jsou dochované a veřejně dostupné i dobové fotografie Odmítáním válečné historie se v Japonsku vyznačují především pravicově-nacionalisticky zaměřené politici a autoři.

Třebaže jsem si na začátku své práce předsevzala, že se budu snažit udržovat vyrovnaný poměr japonských a korejských zdrojů, nenalezla jsem vzhledem k politice Japonska ve vztahu k problematice „utěšitelék“ dostatek japonských zdrojů. Při zpracovávání jsem se také musela držet elektronických zdrojů více, než jsem si původně přála, z důvodu uzavření knihoven. Japonské literární zdroje, které jsem při svém výzkumu našla a které byly dostupné, byly velmi často silně nacionalisticky zaměřené a neměla jsem tedy pocit, že by bylo vhodné je do této práce zahrnout vzhledem k tomu, že se jednalo o názory spíše extrémní a domnívám se, že ne většinové japonské

společnosti. Nedostatečné japonské zdroje považuji za největší nedostatek své práce a v budoucnu bych se chtěla znovu zaměřit na tematiku korejských „utěšitelů“ z japonského úhlu pohledu.

Slovem na závěr bych chtěla dodat, že téma korejských „utěšitelů“ jsem si nevybrala z důvodu kritiky postojů japonské politiky, ale proto, že by se dle mého názoru měla historie ctít a udržovat v paměti lidstva. Z mého pohledu se z chyb, ať již osobních či národních, lze naučit možná více než z úspěchů. A právě znalost historie nám dává do rukou prostředek, jak se jako lidstvo posouvat vpřed.

Seznam zdrojů

Literární zdroje

ECKERT, Carter J. et al., Dějiny Koreje. Praha: NLN - Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978-80-7106-580-7.

CHANG, Iris. Nankingský masakr: nejkrvavější prolog druhé světové války. Praha: Naše vojsko, 2010. Fakta a svědectví. ISBN 978-80-206-1068-3.

JANOŠ, Jiří. Japonsko a Korea: dramatické sousedství. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1503-7.

LABUS, David. Japonsko. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-426-5.

LÖWENSTEINOVÁ, Miriam a Markéta POPA. Made in Korea. V Praze: Nová vlna, 2019. ISBN 978-80-858-4585-3.

Kodžiki: kronika dávného Japonska. Praha: ExOriente, 2012. ISBN 978-80-904246-9-2.

KRIŠTOFOVÁ, Veronika. Pod vycházejícím sluncem: japonsko-korejské vztahy v průběhu 19. a 20. století. Praha: Epoque, 2018. ISBN 978-80-7557-113-7.

MASON, R. H. P. a J. G. CAIGER. Dějiny Japonska: nové, přepracované vydání. Praha: Fighters Publications, 2007. ISBN 978-80-86977-13-3.

Cizojazyčné zdroje

FRIEDMAN, Sylvia J. Silenced No More: Voices of 'Comfort Women'. Vydáno nezávisle, 2015. ISBN 9781549879548.

Internetové zdroje

Abe, Other Japanese Ministers Skip Visit to Yasukuni Shrine. Nippon.com: Your Doorway to Japan [online]. 2019, 23. 04. 2019 [cit. 2020-04-24]. Dostupné z: <https://www.nippon.com/en/news/yjj2019042301199/abe-other-japanese-ministers-skip-visit-to-yasukuni-shrine.html>

Ai kaen seupikeu. *IMDB* [online]. 2017, 2017 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt7342204/>

BLAKEMORE, Erin. The Brutal History of Japan's 'Comfort Women'. History [online]. 2018, 20. 02 2018 [cit. 2020-04-24]. Dostupné z: <https://www.history.com/news/comfort-women-japan-military-brothels-korea>

Breaking the Silence with Courage: Victims' Testimonies. KBS: World Radio [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <http://world.kbs.co.kr/special/kfuture/english/women/courage.htm>

Collection online: banknote. *The British Museum* [online]. 2009 [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.a.spx?objectId=3298381&page=1&partId=1&peoA=147276-1-6&people=147276&view=list

Establishment of the AW Fund, and the basic nature of its projects. Digital Museum: The Comfort Women Issue and the Asian Women's Fund [online]. [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <http://awf.or.jp/e2/foundation.html>

Former 'comfort woman': 'I was forced to have sex with many men'. BBC: News [online]. 2015, 28. 12. 2015 [cit. 2020-04-24]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/av/world-asia-33755355/former-comfort-woman-i-was-forced-to-have-sex-with-many-men>

Japan's Yasukuni Shrine. BBC: News [online]. 2012, 18. 10. 2012 [cit. 2020-04-24]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-19987251>

JOYCE, Colin. Japanese PM denies wartime 'comfort women' were forced. The Telegraph [online]. Tokyo, 2007, 03. 03. 2007 [cit. 2020-04-24]. Dostupné z:

<https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1544471/Japanese-PM-denies-wartime-comfort-women-were-forced.html>

Kofun Culture. Japanese Archaeology [online]. 27. 04. 2009 [cit. 2020-05-01]. Dostupné z: <http://www.t-net.ne.jp/~keally/kofun.html>

Korean Female Child Soldiers, Sexual Violence, and No. 606 Injections During the Pacific War (World War II). National Institute on Drug Abuse: Advancing Addiction Science [online]. United States, 2007, 2007 [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://www.drugabuse.gov/international/abstracts/korean-female-child-soldiers-sexual-violence-no-606-injections-during-pacific-war-world-war-ii>

LYNCH, Ami. Comfort women: Asian history. *Encyclopaedia Britannica* [online]. [cit. 2020-04-24]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/comfort-women>

Halmonies at House of Sharing: Sun Deok Kim. House of Sharing: 나눔이집 [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: http://www.nanum.org/eng/bbs/people_list.php?pp_1=2

Human Trafficking. United Nations: Office on Drugs and Crime [online]. [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html>

MCDONALD, Joan. 'My Name Is Kim Bok Dong' Shares Story Of Korean Activist Who Asked Japan To Apologize. *Forbes* [online]. 2019, 13. 08. 2019 [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/joanmacdonald/2019/08/13/my-name-is-kim-bok-dong-shares-story-of-korean-activist-who-asked-japan-to-apologize/#5e1402ce27cf>

OI, Mariko. What Japanese history lessons leave out. *BBC: News* [online]. Tokyo, 2013, 2013 [cit. 2020-04-24]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/magazine-21226068>

PARK, Stephen. Life As A “Comfort Woman”: Story of Kim Bok-Dong. Youtube [online]. ASIAN BOSS, 2018, 28.10. 2018 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=qsT97ax_Xb0

POLLMANN, Mina. Why Japan’s Textbook Controversy Is Getting Worse: Both international and domestic factors are feeding Japan’s history textbook “war” with

South Korea. *The Diplomat: Read The Diplomat, Know the Asia-Pacific* [online]. 2015, 08. 05. 2015 [cit. 2020-04-24]. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2015/04/why-japans-textbook-controversy-is-getting-worse>

Sexual Slavery by Japanese Military: Comfort Stations. *House of Sharing: 나눔이집* [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <http://www.nanum.org/eng/sub3/sub2.php>

Statement by Prime Minister Tomiichi Murayama on the occasion of the establishment of the "Asian Women's Fund." Ministry of Foreign Affairs of Japan [online]. 1995, 1995 [cit. 2020-04-24]. Dostupné z: <https://www.mofa.go.jp/policy/women/fund/state9507.html>

Statement by the Chief Cabinet Secretary Yohei Kono on the result of the study on the issue of "comfort women." *Ministry of Foreign Affairs of Japan* [online]. 1993, 04. 08. 1993 [cit. 2020-05-01]. Dostupné z: <https://www.mofa.go.jp/policy/women/fund/state9308.html>

Testimonies documentation: Jeong Seowoon Halmonee. *Ministry of Gender Equality and Family* [online]. 2014, 23. 12. 2014 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <http://www.hermuseum.go.kr/eng/cop/bbs/anonymous/selectBoardArticle.do>

Testimonies documentation: PAK Yong-sim. *Ministry of Gender Equality and Family* [online]. 2014, 23. 12. 2014 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <http://www.hermuseum.go.kr/eng/cop/bbs/anonymous/selectBoardArticle.do>

Testimonies. Women and War: 정의기억연대 [online]. Republic of Korea [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <http://womenandwar.net/kr/testimonies/>

I Can Speak. *Washington Coalition for Comfort Women Issues* [online]. 2018 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z: <https://comfort-women.org/>

What is Japanese Military Sexual Slavery System. Women and War: 정의기억연대 [online]. Republic of Korea [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <http://womenandwar.net/kr/what-is-japanese-military-sexual-slavery-system/>

Who were the 'Comfort Women'?: Life after the Liberation of Korea. Ministry of Gender Equality and Family [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <http://www.hermuseum.go.kr/eng/PageLink.do?thirdMenuNo=&subMenuNo=010100&menuNo=010000&link=forward:/PageContent.do&tempParam1=&>

Yasuka. The Legendary Empress Jingū. In: *KCP International Japanese Language School* [online]. Japan, 2015, 3. 12. 2015 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://www.kcpinternational.com/2015/12/the-legendary-empress-jingu/>

[소녀상 지도]: 당신 옆에 있습니다...전국 124곳의 나비를 클릭! *KBS: News* [online]. Korejská republika, 2019, 13. 08.2019 [cit. 2020-04-24]. Dostupné z: <http://news.kbs.co.kr/news/view.do?ncd=4261755>